

УДК 371.134:796.015

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.87.21>

Ж. В. Гращенко

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри олімпійського і професійного спорту
Харківської державної академії фізичної культури

М. Ю. Короп

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури та спорту
Державного торговельно-економічного університету

О. А. Тарасевич

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри олімпійського і професійного спорту
Харківської державної академії фізичної культури

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА) У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

В статті розглянуті зміст професійних компетентностей здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр спеціальності «Середня освіта» (Фізична культура). На підставі аналізу проекту Стандарту вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня освіти, спеціалізації 014.11 Середня освіта (Фізична культура), професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», освітньо-професійної програми підготовки фахівця за зазначеною спеціальністю, виділено загальні і фахові компетентності, які формуються у процесі професійно-практичної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичної культури.

Формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти є однією з головних завдань ВНЗ, який має створити для цього всі необхідні умови. Однією з найважливіших складових ефективної підготовки фахівців, які відповідають запитам сьогодення, є практична підготовка, оскільки вона сприяє глибшому усвідомленню та опануванню обраної спеціальності і поступовій адаптації випускників до реальних умов майбутньої сфери діяльності.

Галузь професійної діяльності бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) охоплює сфери діяльності середньої, професійно-технічної освіти, спорту та відпочинку.

Завдяки внесеним уточненням у проект стандарту вищої освіти, було конкретизовано зміст та перелік компетентностей, які мають сформуватися у майбутнього фахівця відповідної галузі у процесі професійно-практичної підготовки. Серед переліку компетентностей, такі: інтегральна компетентність, загальні компетентності та спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

Формування професійної компетентності майбутнього фахівця можливе лише за умови цілісної системної організації практичної підготовки, що передбачає реалізацію наступності змісту та завдань різних видів практики в умовах фахової підготовки у ВНЗ.

Ключові слова: професійна компетентність, професійно-орієнтовна практика, освітньо-професійна програма, бакалавр з фізичної культури.

Постановка проблеми. Серед важливих завдань, що стоять перед системою вищої педагогічної освіти, головне місце займає підготовка компетентнісного фахівця здатного розв'язувати складні спеціалізовані завдання з організації освітнього процесу [1, с. 10]. У системі ступеневої підготовки фахівців з фізичної культури та спорту практика посідає важливе місце, тому що лише в процесі безперервної практичної роботи формуються основні педагогічні вміння, навички, розвивається креативне мислення, зростає потреба

у постійному самовдосконаленні, створюються відповідні умови для отримання творчого та дослідницького досвіду [2, с. 184].

Формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти є однією з головних завдань ВНЗ, який має створити для цього всі необхідні умови. Однією з найважливіших складових ефективної підготовки фахівців, які відповідають запитам сьогодення, є практична підготовка, оскільки вона сприяє глибшому усвідомленню та опануванню обраної спеціальності і поступовій адап-

тації випускників до реальних умов майбутньої сфери діяльності.

Специфіку професійно-практичної підготовки бакалавра з фізичної культури визначає низка законів «Про освіту» (2017), «Про повну загальну освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2017), та ін., зокрема, проект Стандарту вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня освіти (2016), спеціалізації 014.11 Середня освіта (Фізична культура), професійний стандарт (2020) за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», освітньо-професійна програма підготовки фахівця за спеціальністю [3, с. 1; 4, с. 1; 5, с. 7; 6, с. 3].

Організацію практичної підготовки майбутніх бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) регламентує «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», Проект Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр, спеціалізації 014.11 Середня освіта (Фізична культура) розроблений науково-методичною комісією № 2 з освіти, фізичної культури і спорту, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України № 375 від 06 квітня 2016 р. та ін.

У вище згаданих нормативних документах зазначено, що професійно-практична підготовка студентів є невід'ємною частиною процесу підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах, а також на сучасних підприємствах і організаціях різних галузей господарства, освіти, охорони здоров'я, культури, торгівлі і державного управління процесу і є ефективною формою закріплення знань, набутих при навчанні у вищому навчальному закладі.

Професійне становлення майбутнього бакалавра можливе лише за умови цілісної системної організації практичної підготовки, що передбачає реалізацію наступності змісту та завдань різних видів практики в умовах фахової підготовки у ВНЗ [2, с. 185].

Процес формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів зазначеної спеціалізації викликав та активізував наукові пошуки саме тому, що у проекті Стандарту було уточнено професійні компетентності майбутніх учителів фізичної культури, які невід'ємно пов'язано із вивченням особливостей професійно-педагогічної діяльності педагога – фахівця з фізичної культури і спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуючі проблеми професійного формування майбутнього педагога знайшли відображення у працях О. Гури, І. Драч, І. Зязюна, А. Проценко та ін. Формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в системі вищої освіти

висвітлено у роботах Т. Диби, І. Іванія, А. Коноха, Р. Маслюка, Л. Суценко; теоретично-методичні засади оптимізації професійної підготовки розглянуті в дослідженнях Ю. Зайцевої, Є. Захаріної, А. Сватъєва; формування готовності до професійної діяльності досліджували О. Худолій, О. Шалар, Т. Чопик; А. Цьось; Б. Шиян та ін. [7, с. 371].

Щодо особливостей педагогічної практики в системі професійної підготовки учителів фізичної культури, то окреме місце посідають дослідження О. Воробйова, О. Гауряк, С. Кари, Л. Лисенко, А. Проценко та ін. [8, с. 121].

Разом з тим, зважаючи на значну кількість досліджень із даної проблематики, залишається недостатньо розкритою проблема формування професійної компетентності учителів фізичної культури у процесі практичної підготовки, яка, поєднуючи теоретичну та практичну діяльність, забезпечує підготовку до майбутньої педагогічної діяльності в реальних умовах майбутньої сфери діяльності.

У вчителя фізичної культури водночас поєднуються функції фахівця з фізичної культури і спорту, що зумовлює специфіку його професійної педагогічної діяльності, а через те – і фокус освітньо-професійної програми за якою навчаються здобувачі вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура).

Мета статті – проаналізувати перелік і зміст компетентностей здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань «Освіта/Педагогіка», спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура), які формуються під час професійно-практичної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфічними особливостями професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у сучасних умовах є те, що значно розширилися не лише їх функції, а й професійна сфера діяльності: організація роботи спортивних секцій, тренування збірних шкільних команд з різних видів спорту, тощо.

Положення «Про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України» [9, с. 2], регламентує основні педагогічні функції вчителя фізичного виховання:

- 1) несе відповідальність за виконання навчальної програми з предмета;
- 2) спрямовує свою діяльність на виховання в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої соціальної цінності;
- 3) формує звички здорового способу життя, засоби збереження та зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я учнів;
- 4) створює умови для об'єктивної самооцінки і самовдосконалення школярів;

5) забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних норм та вимог техніки безпеки під час проведення урочних та позаурочних форм фізичного виховання;

6) систематично здійснює моніторинг фізичного розвитку учнів;

7) використовує сучасні методики навчання та виховання;

8) організовує та проводить позакласну спортивну та фізкультурно-оздоровчу роботу, відповідно до загальношкільного плану;

9) здійснює підготовку та участь команд класів у позашкільних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах;

10) бере участь у роботі шкільного клубу (осередку) Спортивної спілки учнівської молоді;

11) здійснює облік учнів, що не вмють плавати, та при сприянні адміністрації організовує їх навчання;

12) проводить заняття з учнями, віднесеними за станом здоров'я до 53 спеціальної медичної групи (за наказом керівника навчального закладу);

13) надає методичну допомогу вчителям початкових класів, вчителям предметникам, вихователям груп продовженого дня щодо проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня;

14) проводить роботу з підготовки із складу учнів суддів з видів спорту; підтримує зв'язки з батьками та тренерами учнів.

Зокрема, зміст фахових компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури визначає сфера його потенційної професійної діяльності. Аналіз освітньо-професійної програми здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Середня освіта» (Фізична культура) Харківської державної академії фізичної культури [10, с. 7] дозволив визначити, що випускники спроможні обіймати посади у закладах освіти, зокрема у суб'єктах господарювання, що здійснюють такі види економічної діяльності (за КВЕД ДК 009:2010):

85.31 Середня освіта;

85.32 Професійно-технічна освіта;

85.51 Освіта у сфері спорту та відпочинку.

Випускники можуть займати, зокрема, такі первинні посади (за КВЕД ДК 003:2010):

2320 – Вчитель закладу загальної середньої освіти

2320 – Викладач професійно-технічного навчального закладу

2320 – Викладач професійного навчально-виховного закладу

2351.2 – Методист з фізичної культури

2359.2 – Керівник секції спортивного напрямку

3414 – Фахівець із організації дозвілля

3475 – Інструктор з фізкультури

3475 – Інструктор-методист спортивної школи;

3475 – Інструктор-методист з фізичної культури та спорту [10, с. 7].

Освітньо-професійна програма здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) має на меті підготовку фахівців здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання з організації освітнього процесу, зумовлені закономірностями й особливостями сучасної теорії та методики навчання, розвитку рухових здібностей і спортивного тренування в галузі фізичної культури. Фахівців здатних доцільно розробляти, моделювати засоби педагогічного впливу та ефективно застосовувати їх в практиці на основі сформованого науково-педагогічного світогляду та потреб в постійній самоосвіті та саморозвитку [10, с. 5–8].

З метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та набуття практичних навичок студенти спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) Харківської державної академії фізичної культури проходять наступні види практик: «Ознайомча практика» – 1 курс, 3 кредита; «Педагогічна практика в початковій школі закладів загальної середньої освіти» – 2 курс, 6 кредитів, «Педагогічна практика в основній школі закладів загальної середньої освіти» – 3 курс, 7 кредитів; «Професійно-орієнтована практика» – 4 курс, 3 кредита; «Практика за фахом» – 4 курс, 7 кредитів.

Завдяки проекту Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр, спеціалізації 014.11 Середня освіта (Фізична культура), було конкретизовано зміст та перелік компетентностей, які мають сформуватися у здобувачів зазначеної спеціальності. Зміст професійної компетентності майбутніх фахівців зазначеної спеціальності розкрито також у професійному стандарті (2020) за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Отже, при визначенні структури і змісту професійної компетентності майбутніх бакалаврів спеціальності Середня освіта (Фізична культура) можна цілком логічно спиратися на вищезгадані нормативні документи [5, с. 7; 6, с. 3].

Серед компетентностей, які зазначені у проекті Стандарту вищої освіти для здобувачів першого (бакалаврського) рівня, є: інтегральна компетентність, загальні компетентності та спеціальні (фахові, предметні) компетентності (таблиця 1). Зокрема, в документі зазначено обсяг кредитів ЄКТС – 240, необхідних для здобуття ступеня бакалавр спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура і спорт), з яких 26 кредитів ЄКТС, призначені для проходження різних видів практики.

Таблиця 1

**Перелік компетентностей здобувачів вищої освіти за ОПП Середня освіта (Фізична культура)
Харківської державної академії фізичної культури [10; с. 8–12]**

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук та педагогіки, фізичного виховання та спорту, біологічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах повної загальної середньої освіти	
№	Загальні компетентності
1	Здатність діяти етично, соціально відповідально та свідомо.
2	Здатність працювати в команді та автономно.
3	Здатність до пошуку інформації, її аналізу та критичного оцінювання.
4	Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
5	Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології.
6	Здатність до самовдосконалення та саморозвитку.
7	Здатність вільно спілкуватися державною мовою, як усно, такі письмово.
8	Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.
9	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації на основі креативності.
10	Здатність розуміти стратегію сталого розвитку людства.
11	Здатність освоювати та вдосконалювати рухові уміння і навички з різних видів рухової активності та підтримувати загальний рівень фізичної активності і здоров'я.
12	Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.
13	Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

З огляду на те, що однією з найважливіших складових якісної підготовки фахівців є практична підготовка, ми розглянули перелік компетентностей, які формуються саме в процесі проходження різних видів практик (рис. 1, 2).

Серед переліку загальних компетентностей ($\Sigma = 13$), які передбачені освітньо-професійною програмою дев'ять ($\Sigma = 9$) формуються у процесі проходження різних видів практики (рис. 1).

Рис. 1. Загальні компетентності, які формуються у процесі професійно-практичної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності Середня освіта (Фізична культура і спорт)

Фахові компетентності.

1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності з фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій формування рухових умінь і навичок та виховання фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури; мовно-комунікативних умінь і навичок.

2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання у фізичному вихованні.

3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з фізичного виховання.

4. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу з фізичного виховання.

5. Здатність до володіння педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, формування рухових умінь і навичок, виховання фізичних якостей у представників різних груп населення і самостійної розробки методик і технологій для інтегрального гармонійного розвитку людини.

6. Здатність до аналізу, систематизації та оцінки педагогічного досвіду, до розробки методики та технологій для формування рухових умінь і навичок та виховання фізичних (рухових) якостей на основі розуміння і застосування положень фізіології, морфології, біохімії, біомеханіки.

7. Здатність оволодівати базовими і новими видами фізкультурної діяльності.

8. Здатність вести документацію, що забезпечує освітній процес з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти.

9. Здатність здійснювати профілактику травматизму, забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей.

10. Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах загальної середньої та професійної освіти, позакласну спортивно-масову роботу з учнями.

11. Здатність самостійно проводити заняття в шкільній секції спортивного напрямку, здійснювати профілактику травматизму.

12. Здатність виховувати в учнів соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, громадянськість, комунікативність.

13. Здатність оцінювати фізичні здібності та функціональний стан учнів, адекватно вибирати засоби і методи рухової діяльності для корекції стану учнів з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

14. Здатність здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, у т.ч. за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, необхідної для постановки і вирішення професійних завдань, професійного та особистісного розвитку.

15. Здатність до організаційної роботи у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у закладах освіти, фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації.

16. Здатність здійснювати реабілітаційні заходи з метою відновлення функцій організму, досягнення нормального рівня здоров'я, оптимального фізичного стану та кондиції осіб різного віку (зокрема учнів спеціальних медичних груп) з порушеннями різної нозології.

17. Здатність складати документи планування, обліку та звітності у сфері фізичної культури та спорту.

18. Здатність формувати ціннісні орієнтири та громадську думку про фізичну культуру як частину загальної культури і факторі забезпечення здоров'я.

19. Здатність здійснювати інтегроване навчання учнів.

20. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності.

21. Здатність формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність.

22. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

23. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

24. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

25. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

26. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

27. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

28. Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

29. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

30. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.

Серед переліку фахових компетентностей ($\Sigma = 30$), які передбачені освітньо-професійною програмою дев'ятнадцять ($\Sigma = 19$) формуються у процесі проходження різних видів практики (рис. 2).

Усі види практик, які передбачені в освітньо-професійній програмі, передбачають вклю-

чення майбутніх фахівців спеціальності Середня освіта (Фізична культура і спорт) у конкретну педагогічну діяльність. Але, слід зазначити, що діяльність вчителя фізичної культури в ЗОШ відрізняється від, наприклад, керівника секції спортивного напрямку або інструктора-методиста ДЮСШ. З огляду на це, в освітньо-професійній програмі спеціальності Середня освіта (Фізична культура) Харківської державної академії фізичної культури відбулися певні корегування і була включена в навчальний план здобувачів вищої освіти «Професійно-орієнтовна практика». Це дозволило створити сприятливі умови для формування фахових компетентностей, необхідних для успішного виконання професійних функцій за (КВЕД ДК 003:2010), а саме: 2359.2 – керівник секції спортивного напрямку; 3475 – інструктор-методист спортивної школи; 3475 – інструктор-методист з фізичної культури та спорту.

Метою «Професійно-орієнтовної практики» – є ознайомлення студентів із системою та станом роботи в сучасних спортивно-освітніх установах і закладах додаткової освіти, що мають необхідне матеріально-технічне оснащення та кваліфіковані тренерсько-педагогічні кадри. Зокрема,

сприяння якісної підготовки студентів до самостійного і творчого виконання основних професійних функцій керівника секцій спортивного напрямку у закладах освіти. Основною організаційною формою спортивної підготовки в нашій країні – є дитячо-юнацька спортивна школа. Для успішного виконання своїх професійних функцій, наприклад, керівника спортивної секції або інструктора-методиста спортивної школи, студенти повинні ознайомитися зі специфікою роботи саме тренера-викладача.

Для цього було включено в освітньо-професійну програму здобувачів вищої освіти спеціальності Середня освіта (Фізична культура) Харківської державної академії фізичної культури професійно-орієнтовну практику на 4 курсі, що є логічним завершенням формуванням професійної компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної культури з огляду на всі його сфери майбутньої професійної діяльності: вчителя фізичної культури у ЗОШ, керівника секції спортивного напрямку, інструктора-методиста ДЮСШ та ін.

Висновок. Практика як ланка професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти дозволяє органічно поєднати навчання із практичною

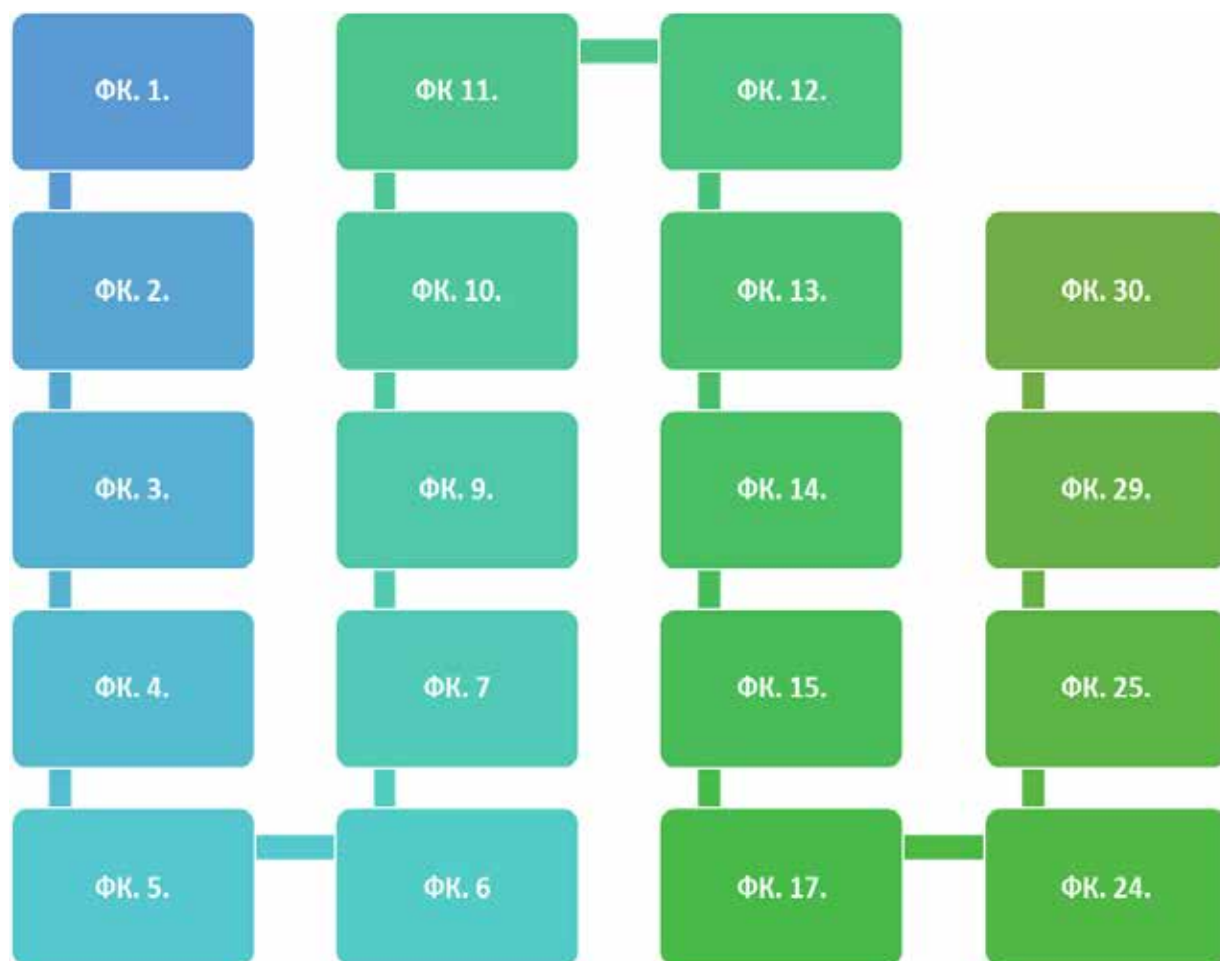

Рис. 2. Фахові компетентності, які формуються в процесі професійно-практичної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності Середня освіта (фізична культура і спорт)

діяльністю студентів, вона покликана логічно завершити становлення майбутнього фахівця. Особливості підходів до організації навчальної практики здобувачів вищої освіти спеціальності Середня освіта (Фізична культура) зумовлені низкою специфічних ознак цього виду діяльності. Зокрема, особливість практики визначається широким спектром закладів, у яких може проходити практику студент, вони можуть належать до різних рівнів і типів. Випусник спеціальності Середня освіта (Фізична культура) повинен бути готовим до роботи у різних закладах освіти, зокрема – у різних типах позашкільних навчальних закладах (ДЮСШ). Формування професійної компетентності майбутніх фахівців спеціальності Середня освіта (Фізична культура) безпосередньо пов'язана із вивченням особливостей професійно-педагогічної діяльності педагога – фахівця з фізичної культури і спорту.

Список використаної літератури:

1. Кодлюк Я. П. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх педагогів як пріоритет модернізації вищої освіти України. *Професійні компетенції та компетентності вчителя*. (Матеріали регіонального науково-практичного семінару). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. С. 10–13.
2. Гауряк О.Д. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури в умовах педагогічної практики // *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2011. Вип. 14. С. 184–188. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2011_14_46
3. Закон України «Про освіту». Проект. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57141
4. Закон України «Про вищу освіту». <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
5. Проект Стандарту вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня освіти спеціалізації 014.11 Середня освіта (Фізична культура). Київ, 2016. 13 с.
6. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»». Київ, 2020. 46 с.
7. Шиян Б.М. Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття // зб. наук. праць [«Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні»] Рівне: Принт Хауз, 2001. Вип. 2. С. 371–374.
8. Проценко А.А. Формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Кропивницький, 2018. 331 с.
9. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2005 №458.URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z090905>; <http://osvita.ua/legislation/other/2811/>; <http://oipop.ed-sp.net/node/179>
10. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура)» здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Харків: ХДАФК, 2021. 24 с.
11. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010. К.: Видавництво «Соціформ», 2010. http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html

Grashchenkova Zh., Korop M., Tarasevych O. Formation of professional competence of bachelors of the specialty “Secondary education” (Physical culture) in the process of professional and practical training

Abstract. The article considers the content of professional competencies of applicants for higher education with a bachelor's degree in the specialty “Secondary Education” (Physical Education). Based on the analysis of the draft Higher Education Standard of Ukraine for the first (bachelor's) level of education, specialization 014.11 Secondary education (Physical Education), professional standard for the professions “Primary school teacher of a general secondary education institution”, “Teacher of a general secondary education institution”, “Teacher of primary education (with a diploma of a junior specialist)”, educational and professional training program for a specialist in the specified specialty, general and professional competencies formed in the process of professional and practical training of future bachelors in physical culture are highlighted. The field of professional activity of bachelors of specialty 014 Secondary education (Physical culture) covers the fields of activity of secondary, vocational education, sports and recreation.

Formation of professional competence of higher education students is one of the main tasks of the university, which must create all the necessary conditions for this. One of the most important components of the effective training of specialists that meet today's demands is practical training, as it contributes to a

deeper understanding and mastery of the chosen specialty and the gradual adaptation of graduates to the real conditions of the future field of activity.

Thanks to the clarifications made to the draft standard of higher education, the content and list of competencies that should be formed by a future specialist in the relevant industry in the process of professional and practical training were specified. Among the list of competencies are: integral competency, general competencies and special (professional, subject) competencies.

The formation of the professional competence of a future specialist is possible only with a holistic systemic organization of practical training, which provides for the implementation of the continuity of the content and tasks of various types of practice in the conditions of professional training at universities.

Key words: *professional competence, professional orientation practice, educational and professional program, bachelor in physical education.*